

KÚRIA

Bfv.II.1268/2015/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2016. év február hó 8. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A csalás büntette miatt I. rendű terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Nyíregyházi Járásbíróság 8.B.983/2013/12. számú ítéletét és a Nyíregyházi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bf.370/2014/3. számú ítéletét XVI. rendű terhelt tekintetében megváltoztatja:

- cselekményét bűnsegédként elkövetett csalás büntettének [1978. évi IV. törvény 318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pont] minősíti;*
- a pénzbüntetést 360 (háromszázhatvan) napi tételre, az egynapi tételének összegét 50 (ötven) forintra mérsékli,*
- az így kiszabott összesen 18.000 (tizennyolcezer) forint pénzbüntetést, meg nem fizetése esetén, fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre kell átváltoztatni akként, hogy egynapi tétel összegének a helyébe egynapi szabadságvesztés lép;*
- a részlefizetés engedélyezését mellőzi.*

Egyebekben a támadott határozatot XVI. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

Elrendeli a XVI. rendű terhelt által pénzbüntetés címén esetlegesen befizetett - a 18.000 (tizennyolcezer) forintot meghaladó - összegnek a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre

számított mindenkori törvényes kamatával együtt történő visszatérítését.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

A Nyíregyházi Városi Ügyészség a 2002. augusztus 5-én bírósághoz érkezett B.3491/2000. számú vádiratában emelt vádat XVI. rendű terhelt ellen bűnsegédként elkövetett jelentős kárt okozó csalás büntette [1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pont] és magánokirat-hamisítás vétsége (korábbi Btk. 276. §) miatt.

A Nyíregyházi Városi Bíróság a 2005. október 21-én tartott tárgyaláson meghozott és kihirdetett 8.B.2292/2002/86. számú ítéletével a XVI. rendű terheltet felmentette az ellene bűnsegédként elkövetett jelentős kárt okozó csalás büntette és bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége miatt emelt vád alól.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság a 2006. szeptember 6-án meghozott és kihirdetett 2.Bf.100/2006/4. számú végzésével XVI. rendű terhelt - és mások - tekintetében az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és a Nyíregyházi Városi Bíróságot új eljárásra utasította.

A Nyíregyházi Városi Bíróság a megismételt eljárásban 2007. június 7-én tartott tárgyaláson meghozott 8.B.1892/2006/14. számú végzésével a XVI. rendű terhelt - és mások - ügyét elkülönítette.

A Nyíregyházi Városi Bíróság a megismételt eljárásban a tárgyalást 2012. március 12-én kitűzte, majd a 2012. március 29-én, április 24-én, május 22-én tartott tárgyalást követően 2012. június 7-én meghozott és kihirdetett 8.B.352/2012/16. számú ítéletével a XVI. rendű terheltet bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett jelentős kárt okozó csalás büntetésében és bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében. Ezért őt - halmazati büntetésül - 6 hónap, végrehajtásában 1 év próbaidőre

felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte.

A Nyíregyházi Törvényszék, mint másodfokú bíróság a 2013. április 24-én tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 2.Bf.657/2012/3. számú végzésével az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és a Nyíregyházi Városi Bíróságot új eljárásra utasította.

A Nyíregyházi Járásbíróság - a másodízben megismételt eljárásban - a 2013. november 12-én és december 5-én tartott tárgyaláson meghozott és kihirdetett 8.B.983/2013/12. számú ítéletével a XVI. rendű terheltet bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett csalás büntetében [2012. évi C. törvény (a továbbiakban: hatályos Btk.) 373. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pont]. Ezért őt 3 hónap, végrehajtásában 1 év próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte azzal, hogy a végrehajtás elrendelése esetén a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontja a büntetés kétharmad részének, legkevesebb három hónap kitöltését követő nap. Egyúttal megszüntette az ellene folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége [1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) 276. §] miatt indult eljárást. Ezt meghaladóan rendelkezett a bűnügyi költségről.

A védelmi fellebbezések alapján másodfokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék a 2015. március 11. napján tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 2.Bf.370/2014/3. számú ítéletével a XVI. rendű terhelt tekintetében az elsőfokú ítéletet megváltoztatta:

- cselekményét bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetésének [2012. évi C. törvény (a továbbiakban: hatályos Btk.) 396. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés a) pont] minősítette;*
- büntetését 400 napi tétel, napi tételenként 1.000 forint, összesen 400.000 forint pénzbüntetésre enyhítette;*
- a pénzbüntetés megfizetésére húsz havi, havonként 20.000 forint részletfizetést engedélyezett, továbbá rendelkezett a pénzbüntetés esetleges átváltoztatásáról és a bűnügyi költségről;*

egyebekben a XVI. rendű terhelt tekintetében az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen XVI. rendű terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján arra hivatkozással, hogy törvénysértő büntetés kiszabására került sor.

A védő szerint a kiszabott pénzbüntetés a felrótt cselekmény tárgyi súlyával és védencének személyi körülményeivel nem áll arányban. A büntetés kiszabása körében nem vették kellő nyomatékkal figyelembe az elkövetéstől a jogerős elbírálásig eltelt tizenhét év időmúlást, továbbá azt, hogy védence munkanélküli, aki jövedelemmel, vagyonnal nem rendelkezik és havi 22.800 forint foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult. Ilyen körülmények között a pénzbüntetés részletekben történő megfizetése is megoldhatatlan feladat elé állítja őt és családját.

A védő szerint a korábbi büntető törvény alapján enyhébb büntetés lett volna kiszabható, és nem tűnik ki a határozatból, hogy miért nem ezt alkalmazta a bíróság.

A védő ezért azt indítványozta, hogy a Kúria a büntetés kiszabására vonatkozó részében változtassa meg a jogerős marasztaló ítéletet és maga szabjon ki törvényes és arányos büntetést.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1432/2015. számú átiratában a védő felülvizsgálati indítványát a büntetés kiszabását érintő részében a törvényben kizártnak, az indokolási kötelezettség megsértését illetően alaptalannak találta.

Álláspontja szerint - a Be. 416. § (1) bekezdésének b) pontja alapján - akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a büntetés neme, illetőleg mértéke a büntetőtörvény mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik. Ebben a kérdésben kizárólag a bűncselekmény minősítéséhez tartozó büntetési tételeknek, valamint a különös részi tételkeretet emelő rendelkezéseknek van jelentősége, és így az enyhítő rendelkezés alkalmazása vagy nem alkalmazása nem felülvizsgálati ok (BH 2014.174.).

A Legfőbb Ügyészség részletes érveléssel támasztotta alá, hogy szerinte miért biztosít enyhébb elbírálást a hatályos Btk. A jelentős kárt okozó csalás büntette ugyanis a korábbi Btk. [318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pont] szerint egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ezzel szemben a (nagyobb vagyoni hátrányt okozó) költségvetési csalás büntette a hatályos Btk. [396. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés a) pont] szerint három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ennél fogva az elkövetéskor hatályos Btk. alapján csak az enyhítő rendelkezés alkalmazásával nyílna lehetőség a pénzbüntetés kiszabására. Az időbeli hatály szempontjából ezért nem releváns, hogy a korábbi Btk. alapján a napi tételek száma és az egynapi tétel összegének legkisebb mértéke önmagában kedvezőbb elbírálást tenne lehetővé.

A Legfőbb Ügyészség szerint az időbeli hatály kérdéséről az alapügyben eljáró bíróságok ugyan sommásan adtak számot, de azt helyes értelmezéssel alkalmazták, ezért indokolási kötelezettségüket nem sértették meg. Mindezek alapján a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozat tanácsülésen történő hatályában fenntartását indítványozta.

III.

A Kúria azt állapította meg, hogy a védő felülvizsgálati indítványa alapos.

1.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdése b) pontjának 1. fordulata alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetés kiszabására került sor.

A felülvizsgálati indítványt - eltekintve a jelen ügyben közömbös törvényi kivételektől - főszabályként a megtámadott határozat meghozatala (jogerőre emelkedése) idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

A hatályos Btk. 2. §-ának (1) bekezdése és (2) bekezdésének 2. fordulata - miként a korábbi Btk. 2. §-ának 1. mondata és 2. mondatának 2. fordulata - alapján a bűncselekményt főszabályként az elkövetése idején hatályban lévő büntetőtörvény alapján kell elbírálni, azonban a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntetőtörvény alkalmazandó, ha annak alapján a cselekmény enyhébben bírálendő el.

Annak eldöntése során, hogy melyik büntetőtörvény biztosítja a terheltnek felrótt cselekmény enyhébb elbírálását, a töretlen ítélkezési gyakorlat szerint össze kell vetni az elkövetéskor és az elbíráláskor hatályos büntetőtörvények általános és különös részeinek valamennyi rendelkezését, majd az összevetés alapján lehet és kell eldönteni: melyik büntetőtörvény biztosítja az enyhébb elbírálás lehetőségét (pl. BH 1996.403.).

A Kúria az álláspontjának kialakítása során abból indult ki, hogy az elkövetéskori és az elbíráláskori büntetőtörvények összevetése nem formalizálható. Ennél fogva nem szűkíthető le csupán a büntetési tételek felső határaitra illetve a tételek kereteire,

hanem komplex értékelést igényel. A BJD 8424. szám alatt közreadott jogeset megoldását követve gondolatban mind a két törvény szerint meg kell határozni a bíróság által megállapított konkrét bűncselekmény miatt alkalmazható, illetve alkalmazandó büntetéseket és intézkedéseket, majd ezután ténylegesen azt a törvényt kell alkalmazni, amely a konkrét esetben - összességében - enyhébb elbírálást eredményez.

A terhelt a 2015. március 11-én jogerős ítéletben felrót bűncselekményt 1998. október 30-án követte el. A Legfőbb Ügyészség helytállóan mutatta be, hogy cselekményét a korábbi és a hatályos büntetőtörvények eltérően, miként minősítik és milyen büntetési tétellel fenyegetik.

Az elkövetéskor hatályos korábbi Btk. 51. §-ának (2) bekezdése alapján a pénzbüntetés legkisebb mértéke tíz, legnagyobb mértéke háromszázhatvan napi tétel; egynapi tétel összegét legalább ötven, de legfeljebb tízezer forintban kell meghatározni. Ehhez képest a hatályos Btk. 50. §-ának (3) bekezdése alapján a pénzbüntetés legkisebb mértéke harminc, legnagyobb mértéke ötszáznegyven napi tétel; egynapi tétel összegét legalább ezer, legfeljebb ötszázezer forintban kell meghatározni. A ténylegesen kiszabott pénzbüntetés tehát minden elemében kedvezőtlenebbé vált a hatályos Btk. alkalmazásával. Ez pedig eldönti azt a kérdést, melyik törvény biztosítja e konkrét esetben az enyhébb elbírálás lehetőségét.

Ebben az összefüggésben pedig az már közömbös, hogy - miután a korábbi Btk. 318. §-ának (1) bekezdése és (5) bekezdése a) pontja szerint minősülő cselekmény egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő - XVI. rendű terhelttel szemben csupán a korábbi Btk. 87. §-a (2) bekezdésének d) pontja alapján, az ún. egyszeres enyhítés keretei között szabható ki pénzbüntetés. A megjelölt törvényhely alapján, ha a büntetési tétel legkisebb mértéke egyévi szabadságvesztés, helyett rövidebb tartamú szabadságvesztést, közérdekű munkát, vagy ha - az elkövető különös méltánylást érdemlő személyi körülményeire figyelemmel - ez is túl szigorú, pénzbüntetést lehet kiszabni.

Az ítélkezési gyakorlat szerint az elkövetéstől az elbírálásig tartó két éves - a terheltnek fel nem róható - időmúlás enyhítő körülmény, amely nyomatékos, ha az elévülési időt megközelíti, eléri vagy meg is haladja (Bfv.II.1549/2013/11.). A büntetés kiszabásánál jelentős az időmúlás enyhítő hatása, ha a vádlottnak fel nem róhatóan az elbírált cselekmény óta öt esztendő eltelt (BH 2003.177.II.). A jelen ügyben az elévülési idő háromszorosát is

meghaladta az időmúlás, ami formális figyelembe vételt nem enged. A Kúria ezért az 1998. évben történt elkövetéstől a 2015. évi jogerős elbírálásig eltelt rendkívül hosszú, tizenhét év időmúlást kiemelkedő nyomatékkal veendő figyelembe.

A Kúria az iratok megvizsgálása alapján csupán jelzi azt, hogy a XVI. rendű terhelt terhére megállapított bűncselekmény büntethetőségének elévülése nem következett be.

Összegezve: A Kúria a pénzbüntetés napi tételszámának és az egynapi tétel összegének jogalkotó által történt felemelése folytán nem az elbíráláskor, hanem az elkövetéskor hatályos Büntető Törvénykönyvet alkalmazta, vagyis a BH 2015.50. szám alatt közreadott jogeset megoldását **- ellenkező iránybeli következtetéssel** - követte.

2.

A Kúria - eltérően a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatával - azt állapította meg, hogy a védő a felülvizsgálati indítványában nem sérelmezte az indokolási kötelezettség megsértését. Amennyiben az időbeli hatály értékelésének felvetése kapcsán a korábbi Btk. nem alkalmazásának kérdése kapcsán utalna az indokolási kötelezettség megsértésére, a védő akkor adós maradt azzal, amivel közelebbről alátámasztotta volna, hogy a bíróságok milyen mulasztása eredményezte az ítélet felülbírálatra alkalmatlanságát - márpedig ez a „soványság” önmagában törvényben kizártsághoz vezet (EBH 2007.1596.).

Az időbeli hatály kérdésében egyébként az alapügyben eljáró bíróságok álláspontja követhető, ezáltal ellenőrizhető volt. Így eleget tettek indokolási kötelezettségüknek, függetlenül attól, hogy az alkalmazandó jogra vont következtetésüket a Kúria tévesnek találta.

A kifejtettek folytán a Kúria - a Be. 424. §-a (1) bekezdésének 1. fordulata alapján tanácsülésen, a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulata szerinti összetételben eljárva, miután nem észlelt olyan más eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése szerint hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak helyt adott. A Kúria megtámadott határozatot a Be. 427. § (1) bekezdése b) pontjának 2. fordulatának megfelelően megváltoztatta, és a törvénynek megfelelő határozatot hozva a terhelt felrótt cselekményét az elkövetéskor hatályos büntetőtörvény alapján - a rendelkező rész szerint - átminősítette bűnsegédként elkövetett csalás büntettének, és emiatt a XVI. rendű

terheltet úgy ítélte pénzbüntetésre, hogy a napi tételek számát a hajdani törvényi maximumban, míg az egynapi tétel összegét a hajdani törvényi minimumban meghatározva mérsékelte. Ezáltal a pénzbüntetés összege is mérséklődött, a rendelkező részben meghatározottak szerint.

A Kúria egyebekben a megtámadott határozatot - a Be. 426. §-a alapján - hatályában fenntartotta.

A Kúria a pénzbüntetés mérséklése miatt rendelkezett a XVI. rendű terhelt által - a mérséklés alapján számított összegen felül - esetlegesen megfizetett pénzbüntetés visszatérítéséről a Be. 585. §-ának (1) bekezdése alapján. Egyúttal mellőzte a részletfizetés engedélyezését, mivel a korábbi Btk. nem tartalmazott olyan rendelkezést, hogy erről a bíróság már az ítéletében rendelkezhet. Miután a bíróság erről külön nem, illetőleg kifejezetten a részletfizetéshez kötötteen rendelkezett, a Kúria kimondta, hogy a pénzbüntetést - meg nem fizetése esetén - fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre kell átváltoztatni, és egynapi tétel összegének a helyébe egynapi szabadságvesztés lép (korábbi Btk. 52. §).

Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2016. február 8.

Dr. Molnár Gábor Miklós s. k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s. k. előadó bíró, Dr. Tuba István s. k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági ügyintéző
NYM